

**Сумський державний педагогічний університет
імені А.С.Макаренка**

факультет іноземної та слов'янської філології

Кафедра германської філології

 ЗАТВЕРДЖУЮ
Декан факультету
іноземної та слов'янської філології
_____ А. М. Коваленко
(підпис)
« 28 » серпня 2020 р.

ПРОГРАМА

Комплексний кваліфікаційний екзамен (усний) з теорії та практики
німецької мови та методики навчання іноземних мов і культур
(назва навчальної дисципліни)

Середня освіта (Німецька та англійська мови)

першого рівня вищої освіти

за спеціальністю

014 Середня освіта (Мова і література (німецька))

галузі знань 01 Освіта / Педагогіка

Погоджено науково-методичною
комісією факультету іноземної та
слов'янської філології
«28» серпня 2020 р.

Голова _____
Семенов О.М., д.пед.н., професор

Програма комплексного кваліфікаційного екзамену (письмового) з теорії та практики німецької мови й методики її викладання, світової літератури та психолого-педагогічних дисциплін

Розробник:

**1. Оробінська
Руслана
Володимирівна**

кандидат філологічних наук, старший викладач
кафедри германської філології Сумського
державного педагогічного університету імені
А.С. Макаренка

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри германської
філології

Протокол № 1 від «28» серпня 2020 р.

Завідувач кафедри

Школярєнко В.І., доктор
філологічних наук, професор кафедри
германської філології Сумського
державного педагогічного
університету імені А.С. Макаренка

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Комплексний кваліфікаційний екзамен (усний) з теорії та практики німецької мови та методики навчання іноземних мов і культур (далі ККЕ) є завершальним етапом перевірки рівня сформованості професійних знань, умінь і навичок майбутніх учителів німецької мови та світової літератури. В контексті європейської інтеграції України з орієнтацією на положення Болонської декларації комплексний кваліфікаційний іспит є одним із ключових елементів освітньої діяльності. У матеріалах враховано рекомендації Комітету з питань освіти при Раді Європи щодо рівнів володіння іноземною мовою. Державний екзамен складається німецькою та українською мовами.

ККЕ має на меті перевірку предметно-фахової компетенції студентів (науково-теоретичної та професійно-методичної) підготовки студентів, які закінчили навчання у Сумському державному педагогічному університеті ім. А.С. Макаренка зі спеціальності 014 Середня освіта (Мова і література (німецька)). До складання державного іспиту за освітньо-кваліфікаційним рівнем "бакалавр" допускаються студенти IV курсу, які виконали вимоги навчального плану.

Білет включає в себе питання із таких дисциплін теоретична граматики, лексикологія, теоретична фонетика, історія мови, стилістика, методика викладання іноземних мов, практика усного й писемного мовлення та світової літератури.

Для проведення державного екзамену організовується державна екзаменаційна комісія в складі голови та екзаменаторів (членів) комісії. Комісія створюється щорічно наказом ректора і діє протягом календарного року. Робота державних комісій проводиться у терміни, передбачені навчальними планами університету.

Державний екзамен включає в себе питання відкритого типу. Вони складаються німецькою мовою, за виключенням блоку завдань з методики викладання німецької мови та світової літератури.

Під час іспиту вступники повинні продемонструвати володіння орфоепічною, лексичною та граматичною нормами основної іноземної мови. Головною вимогою до рівня теоретичної підготовки випускників є знання сучасних підходів до вивчення теорії іноземної мови (лексикології, стилістики, теоретичної фонетики, теоретичної граматики), історичного розвитку мови та сучасного стану науки про мову (історії та стилістики німецької мови), .

Студенти, які завершують навчання зі спеціальності 014 Середня освіта (Мова і література (німецька)) за ОР «бакалавр» повинні вільно володіти першою іноземною мовою на базі лексичного запасу в обсязі програмних вимог рівня С1 (близько 4500 лексичних одиниць для продуктивних та близько 6 000 для рецептивних видів мовленнєвої діяльності).

Рівень ефективності підготовки студентів, які завершили навчання зі спеціальності **014 Середня освіта** Мова і література (німецька) за ОКР «бакалавр» залежить від сформованості таких фахових компетенцій:

ФК-1. Здатність володіти теорією виховання й навчання, методикою викладання іноземних мов сучасними підходами в навчанні іноземним мовам та літературі, застосовувати сучасні методи й освітні технології навчання.

ФК-2. Здатність застосовувати основні знання з галузі педагогіки та психології на практиці; використовувати ефективні способи впливу на школярів, урахувати їх вікові й психологічні особливості, створювати й згуртовувати колектив із метою вирішення освітніх завдань та освітніх потреб дітей.

ФК-3. Здатність використовувати досягнення сучасної науки в галузі теорії та історії іноземної мови, теорії та історії зарубіжної літератури в середніх навчальних закладах, практиці навчання іноземної мови й зарубіжної літератури.

ФК-4. Здатність знаходити, використовувати навчальну й наукову інформацію, у тому числі іншомовну, у галузі філології та методики викладання на паперових та електронних носіях.

ФК-5. Здатність самостійно опанувати нові знання, критично оцінювати набутий досвід із позицій останніх досягнень філологічної науки та соціальної практики.

ФК-6. Здатність використовувати чотири види мовленнєвої діяльності на базі достатнього обсягу знань із фонетики, граматики, лексики, орфографії, пунктуації та лінгвокраїнознавства.

ФК-7. Здатність володіти системою лінгвістичних знань, що включає в себе знання основних явищ на всіх рівнях мови і її функціональних різновидів.

ФК-8. Здатність орієнтуватися в літературному процесі країн і народів світу (від давнини до сучасності), спадщині письменників у контексті літератури, історії, культури, використовувати знання мов і здобутків світового письменства для формування національної свідомості, культури учнів, їхньої моралі, ціннісних орієнтацій у сучасному суспільстві.

ФК-9. Здатність інтерпретувати й зіставляти мовні та літературні явища, використовувати різні методи й методики аналізу тексту.

ФК-10. Здатність використовувати знання, уміння й навички в галузі теорії на практиці.

ФК-11. Здатність оперативно й доцільно включатись у мовленнєву взаємодію, передбачати результати педагогічного мовлення.

ФК-12. Здатність до критичного аналізу, діагностики й корекції власної педагогічної діяльності, оцінки педагогічного досвіду (вітчизняного, закордонного) у галузі викладання іноземних мов та світової літератури з метою професійної саморегуляції й свідомого вибору шляхів вирішення проблем у навчально-виховному процесі.

ФК-13. Здатність здійснювати власне дослідження в освітній діяльності, узагальнювати й оприлюднювати результати розроблення актуальної проблеми (у фахових виданнях, виступах тощо).

ФК-14. Здатність орієнтуватись в основних тенденціях, що визначають сучасний стан іншомовної освіти у середніх навчальних закладах, проектувати педагогічну діяльність.

ФК-15. Здатність керувати пізнавальною діяльністю учнів, знаходити найбільш ефективні способи впливу на учнів, урахувати їх психологічні

особливості, створювати і згуртовувати колектив з метою вирішення освітніх завдань.

ФК-16. Здатність здійснювати емоційно-експресивний вплив на учнівську аудиторію.

Програмні вимоги до результатів навчання визначають такий склад фахових компетентностей майбутніх фахівців у галузі педагогіки.

Знання.

ПРЗ-1. Здатність продемонструвати знання закономірностей розвитку особистості, вікових особливостей учнів, їхньої психології та специфіки сімейних стосунків.

ПРЗ-2. Здатність продемонструвати знання та розуміння принципів, форм, сучасних методів, методичних прийомів навчання предмета в закладах загальної середньої освіти.

ПРЗ-3. Здатність продемонструвати знання та розуміння особливостей навчання різних груп учнів, застосування диференціації навчання, організація освітнього процесу з урахуванням особливих потреб учнів.

ПРЗ-4. Здатність продемонструвати знання та розуміння сучасних філологічних і дидактичних засад навчання іноземної мови та світової літератури, особливостей використання мовних одиниць у певному контексті.

ПРЗ-5. Здатність пояснити специфіку перебігу літературного процесу різних країн у культурному контексті, характеризувати літературні епохи, художніх напрямів, течій, жанрів, стилів, інтерпретація художніх творів класики й сучасності.

ПРЗ-6. Здатність продемонструвати знання, розуміння та здатність реалізовувати теоретичні й методичні засади навчання іноземної мови та світової літератури в базовій середній школі.

ПРЗ-7. Здатність продемонструвати обізнаність із елементами теоретичного й експериментального дослідження в професійній сфері та методами їхньої реалізації.

Уміння:

ПРУ-1. Уміння оперувати базовими категоріями та поняттями спеціальності.

ПРУ-2. Здатність продемонструвати уміння застосовування сучасних освітніх технологій та методик формування предметних компетентностей учнів і здійснення самоаналізу ефективності уроків.

ПРУ-3. Володіння формами та методами виховання учнів на уроках і в позакласній роботі, уміння відстежувати динаміку особистісного розвитку дитини.

ПРУ-4. Здатність проектувати психологічно безпечне й комфортне освітнє середовище, ефективно працювати автономно та в команді, організувати співпрацю учнів та комунікацію з їхніми батьками.

ПРУ-5. Здатність застосовувати різних видів аналізу художнього твору, визначення його жанрово-стильової своєрідності, місця в літературному процесі.

ПРУ-6. Здатність використання гуманістичного потенціалу іноземної мови та світової літератури для формування духовного світу юного покоління України.

ПРУ-7. Здатність навчатися впродовж життя і вдосконалювати з високим рівнем автономності набуту під час навчання кваліфікацію.

Комунікація:

ПРК-1. Володіння комунікативною компетентністю з української та іноземної мов, здатність удосконалювати й підвищувати власний компетентнісний рівень.

ПРК-2. Володіння основами професійної культури, здатність створювати, редагувати й перекладати тексти професійного змісту державною та іноземною мовами.

ПРНК-3. Здатність забезпечити діалог культур у процесі вивчення іноземної мови та світової літератури, створення умов для міжкультурної комунікації.

Автономія і відповідальність:

ПРА 1. Усвідомлює соціальну значущість майбутньої професії, сформованість мотивації до здійснення професійної діяльності.

ПРА 2. Відповідально ставиться до забезпечення охорони життя і здоров'я учнів у навчально-виховному процесі та позаурочній діяльності.

Критерії оцінювання

Оцінка “ відмінно”: 90-100 балів (А).

Виставляється за умов виконання наступних вимог:

Студент демонструє розуміння всіх теоретичних положень, зрілість міркувань із теоретичних проблем, уміння охарактеризувати відповідні мовні явища, показати зв'язок теоретичного курсу з методикою викладання.

Студент у повному обсязі викладає вивчений матеріал, дає правильні визначення понять, виявляє розуміння матеріалу, може обґрунтувати свої судження, застосувати знання практично, навести свої приклади, опрацював різні джерела інформації і творчо використав їх при відповіді, виявляє здатність до оригінальних рішень, та вміння аргументовано висловлювати свою точку зору, володіння в повному обсязі базовим лексичним словником,

передбаченим програмою. Допускаються 1-2 граматичні та лексичні помилки.

Оцінка “ добре”: 82-89 балів (В).

Виставляється за умов виконання наступних вимог:

Студент добре знає теоретичний матеріал, дає визначення понять, може обґрунтувати свої судження, може систематизувати набуті знання, добирає переконливі аргументи на підтвердження власного судження, володіє матеріалом при вирішенні практичних завдань. Студент коректно висловлює свою точку зору, вживає правильно граматичні конструкції, демонструє викладення матеріалу без стилістичних огріхів та вміння висловити і граматично обґрунтувати свою точку зору, володіння в достатньому обсязі базовим лексичним словником, передбаченим програмою. Допускаються 2-3 граматичні та лексичні помилки.

Оцінка “добре”: 74-81 бали (C).

Виставляється за умов виконання наступних вимог:

Студент добре знає теоретичний матеріал, дає визначення понять, може обґрунтувати свої судження, може систематизувати набуті знання, добирає переконливі аргументи на підтвердження власного судження, володіє матеріалом при вирішенні практичних завдань. Демонструє уміння висловлювати власну точку зору, володіння в достатньому обсязі базовим лексичним словником, передбаченим програмою. Допускаються 3-4 граматичні та лексичні помилки.

Оцінка “задовільно”: 64-73 бали (D).

Виставляється за умов виконання наступних вимог:

Викладення матеріалу не в повному обсязі, неглибоке володіння теоретичним та практичним матеріалом. Тема розкрита без використання активного та пасивного, лексичного та граматичного матеріалу. Студент висловлює

особисте ставлення до проблеми поверхово. Допускаються 4-5 граматичних та лексичних помилок.

Оцінка “задовільно”: 60-63 бали (E).

Виставляється за умов виконання наступних вимог:

Досить поверхове викладання матеріалу, неповне розкриття суті даного мовного явища. Студент знає матеріал, без аргументації своїх висновків, без

своїх прикладів і не завжди адекватно використовує знання у практичній частині. Допускаються 5-6 мовних помилок.

Оцінка “незадовільно”: 35-59 балів (FX).

Виставляється за умов виконання наступних вимог:

Студент слабо володіє матеріалом, відтворює лише основні положення, знає окремі фрагменти, що складають незначну частину матеріалу. Демонструє невміння висловити та аргументувати свою точку зору на запропоновану тему через недостатній словарний запас. Допускається більш ніж 6 мовних помилок.

Література

1. Duden. Die Grammatik / Dudenredaktion. – Mannheim-Leipzig-Wien-Zürich : Dudenverlag, 2006. – 1343 S.
2. Dürscheid Ch. Syntax: Grundlagen und Theorien : [Lehrbuch] / Christa Dürscheid. – Wiesbaden : VS, Verl. für Sozialwiss, 2005. – 242 S.
3. Helbig G. Deutsche Grammatik [Handbuch für d. Ausländerunterricht] / G. Helbig, J. Buscha. – Berlin, München : Langenscheidt, 2001. – 654 S.
4. Iskos A. Deutsche Lexikologie / A. Iskos, A. Lenkowa. – Ленинград: Издательство «Просвещение», 1970
5. Iskos A., Lesestoffe zur deutschen Lexikologie / A. Iskos, A. Lenkowa. – Ленинград: Издательство «Просвещение», 1975
6. Iskos A. Übungen zur deutschen Lexikologie / A. Iskos, A. Lenkowa. – Ленинград : Просвещение, 1970.
7. Moskalskaja O. I. Grammatik der deutschen Gegenwartssprache / Olga Moskalskaja. – Moskau : Hochschule, 1975. – 366 S.
8. Olšanski I.G. Moderne deutsche Lexikographie / I.G. Olšanski. – Moskau: Vysšaja Škola, 1979
9. Schippan Th. Lexikologie der deutschen Gegenwartssprache / Th. Schippan. – Leipzig: Bibliographisches Institut, 1984
10. Schendels E. I. Deutsche Grammatik / Evgenia Iosifowna Schendels. – М. : Vysšaja škola, 1979. – 396 S.
11. Stepanowa M.D. Lexikologie der deutschen Gegenwartssprache / M.D. Stepanowa, I.I. Černyšewa. – Moskau: Vysšaja Škola, 1986.
12. Абрамов Б. А. Теоретическая грамматика немецкого языка : [уч. пособие для студ. высш. учебн. завед.] / Борис Александрович Абрамов. – М. : ВЛАДОС, 2004. – 286 с.
13. Адмони В. Г. Грамматический строй как система построения и общая теория грамматики / [отв. редактор В.М. Павлов]. – Л. : Наука, 1988. – 238 с.
14. Адмони В. Г. Теоретическая грамматика немецкого языка: строй современного немецкого языка : [уч. пособие для пед. ин-тов] / Владимир Григорьевич Адмони. – М. : Просвещение, 1986. – 333 с.

15. Барабанова Г.В. Методика навчання професійно-орієнтованого читання в немовному ВНЗ: Монографія / Г.В. Барабанова. – К.: Фірма “Інкос”, 2007. – 315 с.
16. Бим И.Л. Теория и практика обучения иностранному языку в средней школе: Проблемы и перспективы. – М.: Просвещение, 1988. – 256 с.
17. Бобир С.Л. Зміст вправ для навчання логічного наголосу студентів I курсу факультету англійської мови // Методика викладання іноземних мов. – К.: Радян. школа, 1986. – Вип. 15. – С. 47-51.
18. Бориско Н.Ф. Теоретичні основи створення навчально-методичних комплексів для мовної міжкультурної підготовки вчителів іноземних мов: Автореф. дис. ... докт. пед. наук. – К., 2000. – 36 с.
19. Вайсбурд М.Л. Обучение пониманию иностранной речи на слух. – М.: Просвещение, 1965. – 78 с.
20. Вишневецький О.І Діяльність учнів на уроці іноземної мови. – К.: Радян. школа, 1989. – 223 с.
21. Гегечкори Л.Ш. Основы методики интенсивного обучения взрослых устной речи на иностранном языке (на материале французского языка): Дис. ... докт. пед. наук. — Г., 1977. — 355 с.
22. Гін А.О. Прийоми педагогічної техніки. Вільний вибір. Відкритість. Діяльність. Ідеальність. – Луганськ: Навчальна книга, 2004. – 275 с.
23. Гурвич П.Б. Теория и практика эксперимента в методике преподавания иностранных языков. – Владимир: Владимирск. гос. пед. ин-т, 1980. – 104 с.
24. Гульга Е. В. Граматики немецкого языка : [учебник] / Е. В. Гульга, М. Д. Натанзон. – М. : Менеджер, 2008. – 400 с.
25. Давыдова М.А. Деятельностная методика обучения иностранным языкам. – М.: Высш. школа, 1990. – 172 с.
26. Демьяненко М.А., Лазаренко К.А., Мельник С.В. Основы общей методики обучения иностранным языкам. – К.: Вища школа, 1984. – 255 с.
27. Державна національна програма «Освіта». Україна ХХІ століття. – К.: Райдуга 1994. – 61 с.
28. Державний освітній стандарт з іноземної мови (загальна середня освіта) V-IX класи / керівн. автор колективу С.Ю. Ніколаєва. – К.: Ленвіт, 1998. – 32 с.
29. Житник Б.О. Методичний порадник: форми і методи навчання. – Харків: Основа, 2005. – С.23.
30. Зимняя И.А. Психологический аспект обучения говорению на иностранном языке. — Г.: Просвещение, 1983. — 160 с.
31. Китайгородская Г.А. Методические основы интенсивного обучения иностранным языкам. — Г.: Изд-во Моск. университета. 1986. — 176 с.
32. Методика интенсивного обучения иностранным языкам / Под ред. В.А. Бухбиндера и Г.А. Китайгородской. – К.: Вища школа, 1988. – 343 с.
33. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах / керівн. автор колективу С.Ю. Ніколаєва. – К.: Ленвіт, 2002. – 327 с.
34. Методика обучения иностранным языкам в средней школе: Учебник / Гез Н.И., Ляховицкий М.В., Миролубов А.А. и др. – М.: Высш. школа, 1982. – 373 с.

35. Методика обучения немецкому языку в средней школе / Под ред. В.А. Бухбиндера. – К.: Вища школа, 1984. – 201 с.
36. Методика преподавания немецкого языка в педагогическом вузе: Из опыта работы / А.И. Домашнев, К.Г. Вазбуцкая, Н.Н. Зыков. – М.: Просвещение, 1983. – 224 с.
37. Левковская К.А. Лексикология немецкого языка / К.А. Левковская. – М.: Государственное учебно-педагогическое издательство министерства просвещения РСФСР, 1956
38. Райхштайн А.Д. Немецкие устойчивые фразы / А.Д. Райхштайн. – М.: Просвещение, 1971
39. Розен Е.В. Лексика немецкого языка сегодня / Е.В. Розен. – М.: Высшая школа, 1976.
40. Розен Е.В. Новые слова и словосочетания в немецком языке на пороге 21 века // Е.В. Розен. – М.: Издательство «Менеджер», 2000
41. Степанова М.Д. Теоретические основы словообразования в немецком языке / М.Д. Степанова, В. Фляйшер. – М.: Высшая школа, 1984.
42. Филичева Н.И. Немецкий литературный язык / Н.И. Филичева. – М.: Высшая школа, 1992